

ня² викладач і студент повинні володіти деякими рисами. Характеристиками викладача, які завжди викликають повагу у студентів, є вміння чітко викладати необхідний матеріал та викликати і підтримувати інтерес аудиторії, наявність практичного досвіду та доброзичливість і тактовність по відношенню до студентів. Щодо студента, то він (на думку викладачів) повинен, перш за все, мати бажання здобувати знання (володіючи при цьому елементарним їх рівнем), бути старанним, трудолюбивим, активним і відповідальним.

Використання у взаємовідносинах партнерства призводить до розвитку в діяльності самостійності студента, свободи в ухваленні рішення, а саме головне студент отримує можливість самостійно себе реалізувати. Щодо викладача, то такі відносини знімають вантаж відповідальності за студента та контроль за кожним його кроком, адже викладач організовує та управляє діяльністю, а студент нею займається. Головне в таких відносинах — відсутність маніпуляцій та агресії, наявність довіри і взаєморозуміння, ділового настрою та дисципліни. Лише за цих умов відносини викладач-студент зможуть реалізувати потенціал обох сторін і принести успішний результат.

Федірко Н.В., к.е.н., старший викладач кафедри
макроекономіки та державного управління

МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН (НА ПРИКЛАДІ «ЕКОНОМІКИ СУСПІЛЬНОГО СЕКТОРУ»)

Наукова робота є найвищим рівнем навчально-пізнавальної діяльності студентів. Базові вміння та інтерес студентів до її виконання формуються у процесі вивчення дисциплін (наук), передбачених їх навчальним планом. У процесі аудиторних і самостійних занять студенти засвоюють аналітичні, пошукові та синтезуючі елементи наукової роботи, накопичуючи знання та досвід для її подальшого поглиблення та розширення. Оптимізація організації та стимулювання навчально-дослідницької діяльності студентів є запорукою розвитку та підвищення якості їх наукової роботи.

Дисципліна «Економіка суспільного сектору» призначена для бакалаврів усіх спеціальностей за напрямом «Менеджмент» та орієнтує студентів на практичну діяльність в економічній сфері, пов'язану з оцінюванням економічних наслідків участі держави у ринковому середовищі. Первинним та обов'язковим видом наукової роботи студентів в межах даної дисципліни є написання рефератів. На жаль, їх якість переважно нехтується студентами, частими є випадки плагіювання, відсутності самостійного аналізу та висновків. Тому з метою підвищення рівня науковості студентських рефератів необхідно чітко формулювати та деталізувати завдання, передбачивши наукову компоненту у кожному розділі. На нашу думку, вимогами, що висуваються до рефератів, мають бути: у вступі — обґрунтувати, причини обрання теми, визначити мету та завдання, вказати опрацьовані інформаційні джерела, які з них та чому були відібрані для виконання поставлених завдань, а які та чому — ні; в основній частині — навести теоретичне роз'яснення предмету дослідження з позиції економічної науки, висловлюючи власне ставлення, а також здійснити аналіз статистичних даних, які б підтверджували (чи, навпаки, заперечували) висвітлені теоретичні положення; у висновках — охарактеризувати рівень виконання поставлених завдань, визначити коло виявлених проблем і практичну цінність, яку матиме виконане дослідження у подальшій навчальній і професійній діяльності автора.

Додатковими видами індивідуальних завдань для студентів, які активізуватимуть їх науково-пошукову діяльність при вивченні дисципліни «Економіка суспільного сектору», на нашу думку, можуть бути: 1) аналітична робота з міжнародними статистичними базами даних (Єврокомісії, ОЕСР, Світового банку, МОП, МВФ та ін.), яка передбачає узагальнення основних тенденцій і чинників розвитку суспільного сектору, перевірку законів економічної науки, оцінку наслідків участі держави в економічному розвитку країн світу; 2) опрацювання обраних керівником наукових статей і порівняння їх цілей, гіпотез, що висуваються, виявлених тенденцій і проблем, підходів до аналізу, наукової новизни та практичних рекомендацій; 3) організацію наукового семінару з дисципліни, який передбачає конкурсне оцінювання наукових робіт студентів, представлених як у формі ґрунтовних аналітичних досліджень, так і у формі творчих розробок ділових ігор, що моделюють проблемні ситуації у суспільному секторі та заходи держави для їх вирішення.

² Результати анкетування викладацького складу кафедри макроекономіки та державного управління та студентів 5 курсу спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування»

Особливу увагу у процесі активізації наукової роботи студентів необхідно звертати на підвищення рівня її корисності, враховуючи як професійну, так і матеріальну віддачу. Методи заохочення студентів у межах окремої дисципліни є досить обмеженими та переважно стосуються врахування результатів наукової роботи при оцінюванні знань. Утім, вони можуть бути розширені за рахунок рекомендації обдарованих студентів на отримання спеціальних стипендій, направлення кращих робіт на участь у конференціях, конкурсах, олімпіадах і виставках з відповідними нагородами, рекомендацій для навчання в аспірантурі чи стажування за кордоном й ін.

Фещенко В.М., д.е.н., професор,
кафедра історії та теорії господарства

МІСЦЕ ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИХ НАУК У ПРОЦЕСІ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Формування гуманістично-інноваційної парадигми сучасної освіти; проблеми модернізації останньої на концептуальних засадах спрямованості на результат, а не на процес; жорстка конкуренція на ринку праці серед випускників вищих навчальних закладів надзвичайно актуалізують проблему фундаменталізації вищої економічної освіти.

У її розв'язанні особливе місце належить історико-економічним наукам, які виступають підґрунтям більш свідомого і глибокого сприйняття матеріалу інших економічних і споріднених з ними наук, виконують важливу роль у формуванні світогляду та вихованні громадянської позиції сучасного студента, підвищенні його інтелектуального та фахового рівня. Разом з тим, вивчення дисциплін історико-економічного спрямування має не лише освітньо-пізнавальне значення. Воно містить важливе прикладне навантаження, оскільки, розсуваючи у часі простір економіко-теоретичних досліджень, дозволяє здійснити глибший науковий аналіз актуальних проблем сьогодення, спираючись на досвід їх розв'язання дослідниками минулої епохи та використовуючи їхній аналітичний інструментарій, а також є основою для обґрунтування рекомендацій щодо прискорення трансформаційних процесів в економіці на засадах загальноцивілізаційних орієнтацій, сучасного економічного розвитку в цілому.

Після виходу у світ “Історії економічного аналізу” Й.А. Шумпетера, де вчений наголошував, що *економічна наука особливо потребує історичного екскурсу* (виділено мною. — В.Ф.)³, серед економістів намітилася потужна тенденція активізації наукового інтересу до аналізу проблем економічної історії та історії економічної думки, сформувалося розуміння про послідовний, еволюційний характер наукового пошуку, спадкоємність досліджень, а, отже, — важливість історико-економічних досліджень взагалі.

У системі вищої освіти європейських країн історико-економічні дисципліни давно посідають належне місце. Зокрема, “Економічна історія” є обов'язковою дисципліною не лише для економічної, але й для політичної, історичної, юридичної освіти. Обов'язковими для вивчення студентів-економістів у зарубіжних університетах Європи є історія світової та національної економічної думки.

У нашому університеті історико-економічні дисципліни представлені інтегрованим курсом “Історії економіки та економічної думки” для всіх спеціальностей і курсами “Економічної історії” та “Історії економічних учень” для студентів спеціальності “економічна теорія”. Їх викладання забезпечує студентів ґрунтовними базовими знаннями, причому знаннями, що розвиваються, змушуючи кожного студента творчо осмислювати пропонований викладачем матеріал, самостійно його оцінювати і аналізувати. Такий метод опанування знань, по-перше, спрямований на формування економічного мислення та економічної культури студента. По-друге, він готує майбутнього фахівця до навчання протягом життя, відповідно реагуючи при цьому на зміни в економічній дійсності.

“Історія економічних учень” допомагає розкрити економічну теорію в генезисі, показати еволюцію напрямів і шкіл економічної думки з їх критичною оцінкою, спробою прослідкувати окремі тенденції у формуванні різних концепцій, побачити спадкоємність їх розвитку та зв'язок минулого з сучасністю. З огляду на зміст, значущість та обсяги “Історії економічних учень” важливою метою у викладанні курсу є завдання навчити студента працювати з літературою. У про-

³ Шумпетер Й.А. История экономического анализа: В 3-х т. / Пер. с англ. под ред. В.С. Автономова. — СПб.: Экономическая школа, 2001. — С. 4.